

СЕРІЯ «Педагогіка»

УДК 796:355.237]:378.147(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-1047-1057](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-1047-1057)

Аніщенко Вікторія Олександрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін, Пенітенціарна академія України, вул. Гонча, 34, м. Чернігів, 14000, тел.: (050) 448-0737, <https://orcid.org/0000-0002-5062-3789>

Костюченко Максим Анатолійович старший викладач кафедри фізичної підготовки, Пенітенціарна академія України, вул. Гонча, 34, м. Чернігів, 14000, тел.: (097) 517-7397, <https://orcid.org/0000-0003-3889-1307>

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ НА БАКАЛАВРСЬКОМУ РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: АСПЕКТНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

Анотація. Фізична підготовка офіцерів сектору безпеки і оборони України на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти потребує вдосконалення та приведення вітчизняних навчальних програм до відповідності стандартам країн-членів НАТО. Особливо це актуально на теперішній час, коли Україна на полі бою захищає свої території, рятує цивільне населення, виборює своє право на життя.

У статті на підставі аспектно-орієнтованого підходу проведений порівняльний аналіз програм фізичної підготовки майбутніх офіцерів у провідних країнах-членів НАТО та України. Визначені основні аспекти та особливості їх дидактичного наповнення, системи фізичних тренувальних кейсів та форми оцінок готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-професійних завдань в бойових та екстремальних ситуаціях.

Підкреслено, що розуміння важливості своєчасного вдосконалення та оновлення навчальних програм фізичної підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки і оборони України на бакалаврському рівні вищої освіти у вітчизняних закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, надасть їм можливості опанувати інноваційні знання щодо збереження життя, набуті стійких навичок витривалості, мужнього ставлення до викликів на полі бою, психологічної стійкості, резильєнтності, ресурсності тощо.

Запропоновані авторами напрями, підходи складання спеціалізованих тренувальних кейсів, що мають стати основою практичної складової навчальних програм з фізичної підготовки, а також інноваційні форми набуття майбутніми офіцерами сектору безпеки і оборони України певних навичок буде сприяти формуванню фізичної компетентності та розвитку інших складових загальної професійно компетентності майбутніх офіцерів.

Ключові слова: аспектно-орієнтований підхід, концепції фізичної підготовки офіцерів країн-членів НАТО, майбутні офіцери сектору безпеки і оборони України, практико-орієнтовані навчальні кейси, фізична підготовка.

Anishchenko Viktoriia Oleksandrivna doctor of pedagogical sciences, professor, professor of the department of pedagogy and humanitarian disciplines, Penitentiary Academy of Ukraine, St. Honcha, 34, Chernihiv, 14000, tel.: (050) 448-0737

Kostiuchenko Maksym Anatoliyovych senior teacher of the Department of physical Training, Penitentiary Academy of Ukraine, St. Honcha, 34, Chernihiv, 14000, tel.: (097) 517-7397, <https://orcid.org/0000-0003-3889-1307>

DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE IN PHYSICAL TRAINING OF FUTURE OFFICERS OF THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR OF UKRAINE AT THE BACHELOR'S LEVEL OF HIGHER EDUCATION: ASPECT-ORIENTED APPROACH

Abstract. Physical training of the future officers of the security and defense sector of Ukraine at the first (bachelor) level of higher education requires improvement and bringing domestic educational program into compliance with the standards of NATO member countries. It's very relevant in our time, when Ukraine defends its territories, saves the civilian population, and fights for its right to life on the battlefield.

In this article, a comparative analysis of physical training programs for future officers in leading NATO member countries and in Ukraine was carried out. It was based on the aspect-oriented approach. The main aspects and features of their didactic content, systems of physical training cases and assessment forms of future officers' readiness to perform official and professional tasks in combat and extreme situations are determined.

It is emphasized that understanding of the importance of timely improvement and updating of physical training programs for the future officers of the security and defense sector of Ukraine at the bachelor's level in domestic institutions of higher education with specific learning conditions will provide them with opportunities to master innovative knowledge of saving life, to acquire endurance skills, courageous attitude to challenges on the battlefield, psychological stability, resilience, resourcefulness, etc.

The authors proposed the directions and approaches of drawing up specialized training cases, which should become the basis of the practical component of educational programs in physical training, as well as innovative forms of acquiring certain skills by the future officers of the security and defense sector of Ukraine. All these forms and approaches will contribute to the formation of physical competence and the development of other general and professional competence components among the future officers.

Keywords: aspect-oriented approach, concepts of physical training of NATO member countries (NATO allies) officers, future officers of the security and defense sector of Ukraine, practice-oriented educational cases, physical training.

Постановка проблеми. Підвищення рівня фізичної підготовки офіцерів сектору безпеки і оборони України є одним із завдань реформування військової освіти, реалізації вимог Воєнної доктрини України щодо поглиблення співпраці з країнами-членами Північно-атлантичного альянсу (далі – НАТО). Особливо важливим це питання постало з початком повномасштабного вторгнення в Україну російських загарбників, які відрізняються відсутністю людяності, жорстокістю, нетерпимим ставленням до українських військових та і всього населення нашої країни. Тому володіння сучасними навичками фізичної та психологічної витривалості майбутніх офіцерів сектору безпеки і охорони України стали надважливим компонентом їх загальної військово-професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність виконання службових завдань в межах певного виду професійної діяльності майбутніх офіцерів сектору безпеки і оборони України, які здобувають освіту на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, напряму залежить від рівня сформованості їх фізичної компетентності. Аналіз опрацьованих літературних джерел вказує на актуальність вивчення питання щодо вдосконалення вітчизняної системи фізичної підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки і оборони України у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання (далі – ЗВО) на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, необхідність використання досвіду країн-членів НАТО та є досліджуваним не значною кількістю авторів.

Результати останніх досліджень щодо наповненості програм фізичної підготовки майбутніх офіцерів вітчизняних ЗВО зі специфічними умовами навчання та їх порівняння з позицій досвіду країн-членів НАТО розглядали такі вітчизняні вчені, як: Аніщенко В. [1], Глазунов С. [2], Гнидюк О. [3], Куришко Є. [5], Магльований А. [6], Петрачков О. [7], Романчук С. [8], Чепурний В. [9], Ярмач О. [9] та ін.

На основі синтезу результатів досліджень та відповідних нормативно-правових документів національного та закордонного законодавства, можна констатувати, що ЗВО зі специфічними умовами навчання мають свої

особливості в процесі організації фізичної підготовки, проте загальною характерною рисою є наповнення навчальних програм на кожному курсі різними загальними та специфічними блоками фізичної підготовки, що забезпечує готовність майбутніх офіцерів до виконання службово-професійних завдань в різних умовах. Однак, сьогодення висуває нові виклики фізичної та бойової готовності діяти в умовах війни, а тому навчальні програми з фізичної підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки і охорони України на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти потребують своєчасного перегляду та відповідного дидактичного оновлення, оскільки молоді фахівці після закінчення навчання майже одразу потрапляють в бойові умови несення служби.

Мета статті полягає у теоретичному аналізі вітчизняного та закордонного досвіду фізичної підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки і оборони України на бакалаврському рівні вищої освіти крізь призму аспектно-орієнтованого підходу.

Виклад основного матеріалу. Мета фізичної підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки та оборони України на бакалаврському рівні вищої освіти полягає у формуванні відповідного рівня готовності до перенесення певних фізичних навантажень в різних умовах виконання службово-професійної діяльності. Рівень фізичної підготовки майбутніх офіцерів впливає на прояв професійних та особистісних важливих якостей особистості офіцерів. Фізична підготовка відображає сформованість у майбутнього офіцера готовності застосовувати свій фізичний потенціал тіла та духу, вміння та навички ефективного володіння зброєю і використання бойової техніки, навичок розрахунку особистісного адаптаційного потенціалу та оцінки резильєнтності, «холодності сприйняття» нервово-психічних напружень в екстремальних ситуаціях в умовах мирного та воєнного часу. Важливо наголосити, що фізична підготовка сприяє також вихованню у майбутніх офіцерів мотивації до формування цінностей, здорових переконань та амбіцій в особистій, службово-професійній діяльності, дружніх та сімейних стосунках впродовж життя. Фізична підготовка впливає також на рівень формування фізичної культури майбутнього офіцера, що віддзеркалюється у його комунікативній поведінці та вмінні формувати лідерську позицію, бойовий дух, високий рівень та мобілізаційні можливості надавати взаємопідтримку і взаємодопомогу в професійному середовищі та звичайному житті.

Опрацювання достатньо великої кількості наукових праць вітчизняних вчених педагогів, психологів дозволило зробити певні висновки стосовно системи фізичної підготовки майбутніх офіцерів на бакалаврському рівні в ЗВО зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку для потреб офіцерського складу в сфері охорони державного кордону, ведення бойових операцій, розвідувальних дій, забезпечення техніко-технологічного

обслуговування бойової техніки, надання медико-психологічної допомоги та ін., а саме: 1) в основі формування програм фізичної підготовки у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання превалює компетентнісний підхід, міститься комплекс загальних та спеціальних завдань, що за своїм змістом спрямовані на формування та вдосконалення теоретичних знань, практичних навичок та умінь управління власним фізичним потенціалом, мотивацією до постійних занять спортом та турботою про психосоматичний стан, що характеризується показниками резильєнтності, емоційної стійкості, відпрацюванню певних звичок зорового способу життя тощо; 2) поки що недостатня відповідність певних фізичних комплексів, що сприяють відпрацюванню навичок застосування фізичної сили та витривалості в бойових умовах, оскільки наразі не завжди є можливість постійно здійснювати процес навчання в офлайн-режимі; 3) немає узгоджених вітчизняних стандартів в сфері військової підготовки щодо наповнення типовими практичними кейсами наближеними до стандартів країн-членів НАТО в частині спеціальної фізичної підготовки.

На нашу думку, компетентнісний підхід, що панує під час обрання дидактичного наповнення та реалізації начальних програм з фізичної підготовки дійсно відображає комплекс тих компетенцій, якими має оволодіти майбутній офіцер, щоб наприкінці закінчення навчання мати можливість продемонструвати високий рівень сформованості професійної компетентності, до якої входить фізична складова. Однак, з погляду на специфічні умови несення служби в певних підрозділах сектору безпеки і оборони України (Збройних Сил України, Державної прикордонної служби, Національної гвардії України, Національної поліції України, Державної міграційної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України та ін.) важливо під час складання навчальних програм з фізичної підготовки ретельно підійти до визначення комплексної оцінки аспектності умов, віку офіцера, рівня фізичного навантаження на організм офіцера та складності виконання ним службово-професійних завдань різних видів діяльності. Допомогою в зазначеній оцінці може стати аспектно-орієнтований підхід.

Сутність аспектно-орієнтованого підходу полягає в тому, що спеціальна частина навчальної програми розглядається як підсистема загальної системи фізичної підготовки на бакалаврському рівні вищої освіти. Вона представляє собою набір модулів, кожен з яких містить певну кількість кейсів, що відображають умови та особливості функціонування майбутнього офіцера з відповідними заданими показниками можливостей прояву реакцій його організму на фізичні, психічні, інші фактори впливу з обов'язковим елементом неочікуваності їх виникнення. Кожен модуль має певну логіку взаємозв'язку

та спрямований на закріплення загальних компетенцій фізичної підготовки і відпрацюванні нових навичок володіння своїм організмом (тілом та духом, волею), що виступають в якості певних інструментів протидії, витривалості, запобігання виникнення паніки, страху, агресії, інших негативних емоційних станів під час виконання складних службових завдань в умовах бойового та екстремального характеру. Навчальна програма з фізичної підготовки в частині спеціальних завдань має ускладнюватися з переходом до старшого курсу, а кейси мають містити завдання інтерактивного характеру та базуватися на важливих знаннях та навичках з бойової, тактичної, медичної, психологічної підготовки. Тобто такі кейси будуються на принципі міждисциплінарності отриманих знань з інших навчальних дисциплін професійного спрямування. До того ж, важливо відмітити форму відпрацювання кейсів спеціальної частини. Вона має втілювати не тільки безпосередній фізичний контакт осіб, які навчаються фізичній витривалості та психологічній стійкості в специфічних умовах виконання певних завдань службового спрямування (спеціальні фізичні вправи та комплекси), але й застосовувати спеціальні тренажери віртуальної та доповненої реальності, що дозволяють запам'ятати реакцію мозкової діяльності на певні стрес-фактори необхідних дій в бойовій, екстремальній ситуації, яку неможливо відтворити певним чином в умовах спортивного залу або полігону. Такі тренажери не травмують психіку, а, навпаки, дуже м'яко дозволяють звикнути мозку сприймати певні аспектні характеристики ведення ближнього контакту з ворогом, ведення одночасно вогню та пересуванню по складній місцевості тощо. При потраплянні в реальні умови після опанування таких вправ у майбутніх офіцерів виробляється певний набір реакцій організму, що виступає як захисний інструмент психіки та сприяє мобілізаційному потенціалу фізичних можливостей офіцера. Такі навички дійсно можуть врятувати не тільки життя майбутнього офіцера, але й прийняти відповідно грамотні рішення щодо врятування життя особового складу в певній екстремальній ситуації або надання допомоги цивільному населенню, яке опинилося в складних умовах для виживання.

Алгоритми складання кейсів при аспектно-орієнтованому підході мають відображати визначення оцінки фізичної витривалості та поведінки офіцера та структуру системи взаємодії з іншими суб'єктами та/або об'єктами, які мають вплив на розвиток певної бойової або екстремальної ситуації. Особливість заданих умов оцінки під час виконання певного практичного завдання полягає в тому, що ситуативні умови та проблеми, які можуть будуть складними і заплутаними, в таких алгоритмах можуть виступати як окремі складові кейсів. Послідовність виконання завдання, чітке дотримання переходу від однієї складової кейсів до іншої, забезпечує отримання не тільки загальної оцінки

сформованості певної компетенції фізичної підготовки, але й проміжних оцінок, знання яких дозволяє майбутньому офіцеру побачити прогалини в своїх знаннях та недосконалість певних навичок.

Саме алгоритм оцінки забезпечує валідне значення результатів порівняння не тільки виконання нормативів з фізичної підготовки офіцерами, що дуже відрізняються в частині як загальної, так і спеціальної фізичної підготовки вітчизняних та закордонних навчальних програм, але й дозволяє побачити концептуальні особливості в підходах щодо створення стандартів з фізичної підготовки для різних підрозділів бойових, силових та безпекових структур країн-членів НАТО та обрати найбільш прийнятні для вітчизняної системи фізичної підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки і охорони України на бакалаврському рівні вищої освіти.

Так, взявши за основу аспектно-орієнтований та порівняльний підходи щодо формування системи фізичної підготовки офіцерів в країнах-членах НАТО, можна зазначити наступне: 1) в країнах-членах НАТО існують стандарти для фізичної підготовки офіцерів, що формуються в залежності від конкретних умов функціонування певних країн, але рівень їх підготовки націлений на досягнення конкретних результатів, що мають відповідати загальному стандарту НАТО. Це викликано необхідністю підвищення ефективності виконання офіцерами бойових завдань, вирішення різних громадянських конфліктів, рятувальних операцій під час залучення їх не тільки на теренах власної країни, а також на території інших країн світу, які потребують допомоги. Саме тому, офіцери країн-членів НАТО займають провідне місце в загальних рейтингах найсильніших та найпотужніших армій світу; 2) навчальні програми базуються на ретельному підборі та розрахунку фізичного тренування відповідних категорій офіцерів, де кожен модуль містить певну кількість практико-орієнтованих модульних складових, а оцінка досягнень визначається в залежності від виконаного обсягу тренувальних блоків занять; серед основних показників можна виділити такі, як: тривалість, відстані бігу, кількість повторень певних вправ, інтенсивність фізичного навантаження, швидкість виконання та реакції на загрози, потужність, регулярність тренувань, додаткові набуті компетенції в результаті проходження тренінгів з психофізичної та першої домедичної допомоги, інші показники-оцінки специфічних тренувальних процесів; 3) на даний час у збройних силах країн-членів НАТО прийняті три концепції фізичної підготовки військ: концепція «готовності» – у США та Великобританії; концепція «мобілізації» – у Франції; концепція «придатності» – у Німеччині (див. табл. 1).

Таблиця 1

Стисла характеристика концепцій фізичної підготовки в провідних країнах-членів НАТО та вітчизняній системі підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони України на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Країна-член НАТО, Україна	Основні положення концепції
США	1. мета – забезпечення готовності офіцерів виконувати бойові завдання у будь-який час та в будь-яких умовах під дією фізичного та психологічного стресу; 2. завдання – набути навички використання військово-прикладних засобів та методів професійної фізичної підготовки офіцерів; 3. особливість фізичної підготовки полягає у застосуванні методики моделювання ситуацій бойових зіткнень, рятувальних операцій в реальному часі, що надає можливості офіцерам розвивати фізичні та психологічні реакції, адаптаційний та захисний потенціал організму, бути готовим відповідати на різні складні виклики бою наступального, оборонного та іншого характеру; 4. найбільша увага в навчальному комплексі приділена рукопашному бою та специфічним прийомам його ведення (подолання штурмової смуги, єдиноборство у захисному спорядженні [1, 6, 7]), підняттю штанги, метанню гранат, інші військово-прикладні види фізичної підготовки, хоча майже завжди тренування починаються з пробігу певної дистанції (від 3,5 до 8 км) [4].
Великобританія	1. спрямована на забезпечення готовності функціонувати в будь-який час та в будь-яких умовах під дією великого фізичного навантаження та психологічного стресу; 2. велика увага приділена формуванню «повної фізичної готовності», що включає фізичну підготовленість до освоєння й виконання службово-професійної діяльності, військово-прикладні навички (способи пересування по важко-прохідній місцевості, виживання у воді, подолання природних та штучних перешкод, прийоми рукопашного бою) та оперативну фізичну готовність до дій у конкретних умовах навчання (практичні ситуаційні кейси, мета яких прийняти рішення та діяти відповідно до поставлених тактичних задач) або бойових операцій; 3. навчальні програми мають міждисциплінарний характер та поєднують в собі вправи загально-розвиваючої гімнастики, легкої атлетики, плавання, футболу, боксу, баскетболу, боксу та дзюдо [5].
Франція	1. запроваджений спеціалізований навчальний курс із фізичної та психологічної підготовки «Командо»; базується на низці керівних документів французьких збройних сил; мета курсу – виховання формування у офіцерів впевненості у своїх силах, психічного загартування та психічної стійкості, витривалості під час значних фізичних навантажень; 2. запроваджений комплекс вправ в умовах ведення активних бойових дій, що передбачають застосування офіцерами цілої низки професійних навичок та високої фізичної підготовки, а саме: навички виконання дій з вибуховими речовинами і кидання бойових гранат, стрільби з будь-якого положення, рукопашного бою, ведення бою в населеному пункті (перебіжки, переповзання), тактичної медицини, психологічної допомоги тощо;

	3. військово-навчальні заклади мають інноваційні навчальні програми підготовки (курс «Командо», курс тактичної медицини, курс психологічної резильєнтності та ін.), обов'язковими компонентами яких є формування бойової, фізичної, психологічної, медичної та інших важливих компетенцій офіцерів, а також розвинену матеріально-технічну базу, що вказує на можливість своєчасно забезпечити кількісну та якісну підготовку та перепідготовку офіцерів на випадок воєнного часу [3].
Німеччина	1. мета – опанування комплексу спеціальних фізичних навантажень із плавання, гімнастики, легкої атлетики; 2. зв'язок фізичної та бойової підготовки здійснюється перенесенням здобутих навичок та умінь у військово-професійну діяльність офіцерів; 3. практична складова наповнена такими фізичними вправами, як: біг на короткі та довгі дистанції, стрибки в довжину з місця, кидки медбола 3-кг із положення лежачи на грудях, підняття тулуба із положення лежачи, підтягування на перекладині та вис на зігнутих руках на перекладині, човниковий біг та ін.; нормативи щодо визначення рівня фізичної підготовленості встановлені відповідно до вікових категорій [7].
Україна	1. цілісна концепція знаходиться на стадії формування; 2. діє «Інструкція з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України», якою передбачено підтягування на перекладині, біг на 100 м та біг на 3 км [4].

Як бачимо з Таблиці 1, існує необхідність проводити ретельний аналіз навичок фізичної підготовки військових офіцерів, які запропоновані країнами-членами НАТО та такими, які потрібно формувати у вітчизняних фахівців, оскільки, на жаль, зазначених в Інструкції нормативів недостатньо для виконання бойових завдань в сучасних умовах ведення бойових дій, при звільненні окупованих територій, ліквідації наслідків руйнувань, надання допомоги військовим та цивільному населенню.

Висновки. Аналітичний огляд результатів досліджень вітчизняного та закордонного досвіду фізичної підготовки майбутніх офіцерів сектору безпеки і оборони України на бакалаврському рівні вищої освіти крізь призму аспектно-орієнтованого підходу показав, що існує нагальна потреба у: 1) вдосконаленні навчальних програм фізичної підготовки вітчизняних ЗВО зі специфічними умовами навчання, а саме: наповнення їх практичними кейсами, що поєднують специфічні види фізичного навантаження, тактико-спеціальні, бойові, психофізичні та тактико-медичні завдання, передбачають варіативність умов виконання; 2) розробці комплексних практико-орієнтованих кейсів, які мають бути складені на підставі міждисциплінарного принципу, що зможе забезпечити формуванню у майбутніх офіцерів не тільки фізичної, але й медичної, комунікативної, соціальної компетентності, сприяти високому рівню їх готовності діяти в різних, в тому числі екстремальних умовах виконання багатоаспектних видів службово-професійної діяльності, а

також застосуванні спеціальних тренажерів віртуальної та доповненої реальності з метою відпрацювання навичок психофізичної витривалості та резильєнтності; 3) обов'язковому врахуванні під час розробки навчальних кейсів та певних досягнень (виконання відповідних нормативів) з врахуванням вікових категорій офіцерів; 4) розробці певної системи оцінок щодо сформованості готовності до дій в умовах воєнного стану та екстремальних ситуацій, що буде закладена в тестах, а також містить критерії рівня та динаміки розвитку основних фізичних якостей офіцерів; 5) розробці процедури тестування фізичної підготовленості майбутніх офіцерів, яка має передбачити проведення тестів на початку й в кінці кожного навчального курсу (основного періоду навчання), підвищення кваліфікації (коротко- та довгострокових навчальних програм) не рідше одного разу на рік, а також наприкінці навчання в ЗВО зі специфічними умовами навчання. Таке тестування може відбуватися в декількох формах (режимах) в залежності від майбутнього виду службово-професійної діяльності майбутнього офіцера.

Література:

1. Аніщенко В. О., Разумейко Н. С. Формування професійної компетентності офіцерів сектору безпеки та оборони України на основі використання інтерактивних методів навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки.* 2022. Вип. 18 (174), С. 98–103.
2. Глазунов С. І. Сучасні тенденції та підходи до визначення рівня фізичної підготовленості військовослужбовців збройних сил зарубіжних країн. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* 2020. Вип. 7 (127). С. 38–45.
3. Гнидюк О. Зміст і особливості професійної та фізичної підготовки офіцерів збройних сил Франції. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки.* 2022. № 2(29) 2022. С. 125–137.
4. Іноземні армії: фізична підготовка. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/dpju/24382/> (дата звернення: 25.07.2024).
5. Куришко Є. А. Аналіз впровадження військово-прикладних вправ в арміях провідних країн членів НАТО. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* 2022. Вип. 9(154). С. 50–54.
6. Магльований А., Петрук А., Лесько О., Кожух Н. Фізична підготовка в системі формування військових фахівців провідних іноземних армій. *Спортивна наука України.* 2015. № 5. С. 16–20.
7. Петрачков О. В., Жембровський С. М. Особливості системи перевірки та оцінки фізичної підготовки Збройних Сил Великої Британії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* 2023. Вип. 6 (166). С. 126–131.
8. Романчук С., Небожук О., Одеров А., Кузнецов М., Романчук В., Боярчук О., Тичина І. Інноваційні дослідження змісту фізичної підготовки Збройних Сил іноземних держав як елементу підготовки військового професіоналу. *Вісник КПНУ імені Івана Огієнка.* 2021. Вип. 23. С. 46–51.
9. Ярмач О., Чепурний В. Аналіз програм фізичної підготовки майбутніх офіцерів країн-членів НАТО. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова.* 2024. Вип. 1 (173). С. 177–182.

References:

1. Anishchenko, V. O., Razumeiko, N. S. (2022). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti ofitseriv sektoru bezpeky ta oborony Ukrainy na osnovi vykorystannia interaktyvnykh metodiv navchannia [Professional competence formation of officers of the security and defense sector of Ukraine based on interactive teaching methods]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky*, Vyp. 18 (174), 98–103 [in Ukrainian].
2. Glazunov, S. I. (2020). Suchasni tendentsii ta pidkhody do vyznachennia rivnia fizychnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtziv zbroinykh syl zarubizhnykh krain [Modern trends and approaches to determining the level of physical fitness of servicemen of the armed forces of foreign countries]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova*, Vyp. 7 (127). 38-45 [in Ukrainian].
3. Hnydiuk, O. (2022). Zmist i osoblyvosti profesiinoi ta fizychnoi pidhotovky ofitseriv zbroinykh syl Frantsii [The Content and Characteristics of Professional and Physical Training of Officers in the French Armed Forces]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi Prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedahohichni nauky*, № 2(29), 125–137 [in Ukrainian].
4. Kuryshko, Ye. A. (2022). Analiz vprovadzhennia viiskovo-prykladnykh vprav v armiiakh providnykh krain chleniv NATO [Analysis of the experience of implementation of military exercises in the armies of leading nato member countries]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, Vyp. 9(154), 50-54 [in Ukrainian].
5. Inozemni armii: fizychna pidhotovka [Foreign armies: physical training]. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/dpju/24382/> (accessed 25 June 2024).
6. Mahlovanyi, A., Petruk, A., Lesko, O., Kozhukh, N. (2015). Fizychna pidhotovka v systemi formuvannia viiskovykh fakhivtsiv providnykh inozemnykh armii [Physical training in the formation of the leading military experts of the armed forces of foreign countries]. *Sportyvna nauka Ukrainy*, № 5, 16–20 [in Ukrainian].
7. Petrachkov, O. V., Zhembrovskiy, S. M. (2023). Osoblyvosti systemy perevirky ta otsinky fizychnoi pidhotovky Zbroinykh Syl Velykoi Brytanii [The Peculiarities of Physical Fitness Test System of the British Armed Forces.]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. Vyp. 6 (166), 126–131 [in Ukrainian].
8. Romanchuk, S., Nebozhuk, O., Oderov, A., Kuznetsov, M., Romanchuk, V., Boiarchuk, O., Tychna, I. (2021). Innovatsiini doslidzhennia zmistu fizychnoi pidhotovky Zbroinykh Syl inozemnykh derzhav yak elementu pidhotovky viiskovoho profesionalu [Innovative studies of the content of physical fitness of the Armed Forces of foreign countries as an element of military professional training.]. *Visnyk KPNU imeni Ivana Ohienka*. Vyp. 23, 46–51 [in Ukrainian].
9. Yarmak, O., Chepurnyi, V. (2024). Analiz prohram fizychnoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv krain-chleniv NATO [Analysis Of Physical Training Programs For Future Officers Of Nato Member States]. *Dragomanov Ukrainian State University*, 1 (173), 177–182 [in Ukrainian].